

VAN Margje Kamerling
DATUM 18 september 2014
AAN NVR
BETREFT Verslag workshop decentralisatie Participatiewet
Werkbijeenkomst NVR en AR d.d. 18 september 2014

1 Inleiding

Presentatie door: Koos Postma (projectleider, Algemene Rekenkamer) en Hilde van Dijk (senior onderzoeker, Algemene Rekenkamer)

De presentatie gaat in op:

- De ervaring van de AR met onderzoek naar de Participatiewet
- De lessen die de AR geleerd heeft van het onderzoek naar de Participatiewet in Hoorn
- Concrete handvatten voor onderzoek naar de Participatiewet in andere gemeenten

1.1 Achtergrond

De AR wilde de gemeente in voor onderzoek naar de Participatiewet. Tijdens de NVR-workshop in 2013 heeft de AR aangegeven graag samenwerking te zoeken met lokale rekenkamers. De secretaris van een rekenkamercommissie heeft toen aangegeven zelf ook onderzoek te gaan doen naar de Participatiewet, waardoor een samenwerking voor beide partijen logisch leek. De AR heeft in die samenwerking een pilot uitgevoerd in de betreffende gemeente. Het eindproduct van dit onderzoek is de Nota van Bevindingen, die de basis vormt voor het rapport van de lokale rekenkamercommissie, dat naar verwachting in het najaar van 2015 zal worden gepubliceerd.

Het idee was dat later in het proces meerdere partijen betrokken zouden worden bij het onderzoek. De praktijk was echter weerbarstiger dan verwacht, waardoor het bij één gemeente is gebleven.

1.2 Uitgangspunt onderzoek AR

0-meting van doelgroepen, beleid en budget in de pilotgemeente. Doel was om een beeld te krijgen van de kwaliteit van de informatie in de pilotgemeente; welke informatie is beschikbaar en welke informatiebehoefte speelt er nog. Voor de 0-

meting is gekozen omdat het effect van de Participatiewet zonder 0-meting niet gemeten kan worden.

2/5

Lokale Rekenkamers kunnen de Raad bedienen door te onderzoeken welke informatie er nu al is en of deze informatie geschikt is voor monitoring en evaluatie.

2 Welke lessen hebben we geleerd?

2.1 Les 1: ga na of goede afspraken zijn gemaakt

Bijvoorbeeld:

- Inhoud: wat willen we bereiken, wat gaan we ervoor doen en wat mag het kosten? (de 3 W's)
- Hoe daarover informeren (begroting en verantwoording, monitoring)?
- Frequentie?

Pilot:

- Info doelen/activiteiten begroting en jaarverslag
- Analyse raadsverslagen: kennisverschil wethouder en leden
- Geen systematische info 3W; geen afspraken

Uit het publiek komt de vraag of de AR ook gekeken heeft naar het ontwerp van het nieuwe jaarverslag, aangezien het onderzoek ex-ante is. Het antwoord is dat dit niet is gebeurd aangezien dit onderzoek de focus had op de 0-meting. Er is niet gekeken naar de verandering in informatiebehoefte door de invoering van de Participatiewet. Deze informatiebehoefte zal voor een groot gedeelte gelijk blijven, doordat de doelgroep niet veel verandert voor de gemeente.

Uit het publiek wordt aangegeven dat de RKC Montferland een checklist heeft ontwikkeld voor Raadsleden zodat ze weten waar ze op moeten letten bij de decentralisatie. Deze checklist is later als normenkader gebruikt. Een andere RKC heeft ervoor gekozen om vastgestelde Raadsnota's te bekijken. Deze documenten zijn gebruikt om de 3 W's op te stellen. Aan de hand daarvan is aan de Raad meegegeven wat de witte vlekken in het proces zijn.

De vraag wordt gesteld of dat de AR de financiële huishouding ook heeft meegenomen. Aangegeven wordt dat dit zo goed mogelijk is gebeurd, maar dat gedurende het onderzoek hierover nog maar weinig bekend was.

2.2 Les 2: betrek samenwerkingsverband bij de afspraken

Pilot:

- Wel algemene afspraken gemeenten over samenwerking (spelregels e.d.), maar:
- Geen duidelijke afspraken over prestaties en verantwoording
- Weinig sturingsinformatie

2.3 *Les 3: check de kwaliteit van de informatie*

3/5

- Er is veel beleidsinformatie aanwezig in de gemeente. Veel informatie wordt bij Rijk aangeleverd. De bruikbaarheid is getoetst.
- Van belang: bruikbare categorieën, voor vergelijkbaarheid (benchmarking, etc.). B.v.k. geen 'administratief', 'overig', e.d.

De AR heeft hiervoor gesprekken gehouden met systeembeheerders, een controle uitgevoerd op 'vreemde data' in het bestand en een effectiviteitsonderzoek uitgevoerd om te bepalen welke instrumenten zijn ingezet.

De focus lag op informatie die zal leiden tot beleidsinformatie, zoals gegevens over de klant. Hierbij zijn vragen gesteld als 'wat is de kwaliteit van de informatie?' en 'wat kan je met de informatie?'.

2.4 *Les 4: Breng de resultaten op de 3W's in beeld d.m.v. beperkt aantal indicatoren; laat ontwikkelingen zien*

Uit de aanwezige informatie in de pilotgemeente zijn goede voorbeelden te construeren, zoals in- en uitstroomgegevens van uitkeringsgerechtigden.

2.5 *Les 5: Verbind maatregelen/instrumenten aan de effecten: heeft je beleid effect gehad?*

De AR geeft evaluatie-informatie over de netto-effectiviteit weer. Deze informatie is afkomstig uit een effectevaluatie, uitgevoerd door TNO. Dit is ingewikkelde informatie waarbij nagedacht dient te worden hoe deze over te brengen aan de Raad. Een voorbeeld hiervan zijn de conclusies op sheet 14 (zie les 6). Daarnaast geeft dit TNO-onderzoek een beeld van de volledigheid en kwaliteit van de informatie die de gemeente Hoorn verzamelt.

2.6 *Les 6: Vertaal de bevindingen effectiviteitsstudies naar bruikbare conclusies/beleidsopties*

Bijvoorbeeld:

- Meer ondersteuning geven aan jongeren in de leeftijd 15-20 (die krijgen nu weinig ondersteuning, maar deze ondersteuning is wel effectief).
- Meer ondersteuning bieden aan de groep met opleidingsniveau LBO/Mavo (die groep krijgt nu gemiddelde ondersteuning, maar ondersteuning van deze groep blijkt effectiever dan voor mensen met andere opleidingsniveaus).

Deze conclusies leiden in de zaal tot een discussie. De vraag wordt opgeroepen of deze informatie wel gegeven dient te worden aan de Raad; gaat dit niet te ver? Vanaf 2015 is de realiteit dat er meer mensen door de gemeenten geholpen dienen te worden met minder geld. Door deze informatie aan de Raad te geven, kan de Raad keuzes maken voor beleid.

De RKC van de pilotgemeente adviseert andere Rekenkamers om niet zelf een effectevaluatie te doen. Wel zijn de vertaalde bevindingen voor de RKC en de Raad erg nuttig. Het TNO-onderzoek is een bouwsteen voor advies aan de gemeente.

De informatie uit dit TNO-onderzoek die voor andere gemeenten ook nuttig is, zou gedeeld kunnen worden. De NVRR probeert beschikbare informatie te bundelen, exhaleren en terug te geven aan gemeenten via haar site (vanaf medio oktober).

2.7 Les 7: Vaststellen effectiviteit Participatiewet vereist goede nulmeting en nieuwe indicatoren voor nieuwe beleidsinstrumenten

- Nulmeting: resultaten van voor 2015 op 3W
- Toevoegen nieuwe indicatoren n.a.v. Participatiewet, o.a.: Quotumbanen, Loonsubsidies, Beschut werk

2.8 Les 8: Gebruik niet alleen kwantitatieve gegevens maar ook kwalitatieve: informatie uit de dagelijkse praktijk

Is niet representatief voor alle werkgevers en cliënten. Zorg dat wel verschillende standpunten aan bod komen. Wanneer gebruiken:

- Wereld achter de cijfers: ervaringen, beleving, mening (angst voor maken fouten, niet gehoord worden)
- Ideeën genereren: hoe personen benaderen, welke aanpak (goede contactpersonen van belang)
- Zoeken naar verklaringen die niet uit cijfers naar voren komen: lager opgeleiden kunnen slechter hun weg vinden, onbekendheid met regelingen)

De AR heeft expertmeetings gehouden en een aantal gesprekken op video vastgelegd. Het doel van de expertmeetings was het betrekken van burgers bij beleid.

Er wordt beeldmateriaal getoond waarin verschillende mensen uit de doelgroep en werkgevers aan het woord komen. De vraag aan de zaal is of dit bruikbare informatie is voor de Raad. Er wordt geopperd dat de beelden een bepaald negatief beeld schetst en dat het niet de rol van de Rekenkamer is om dit beeld over te geven aan de Raad. Dit soort beeldmateriaal heeft al snel een politieke duiding en is daardoor niet geschikt voor de Rekenkamer. Wel wordt de waarde van dergelijke praktijkervaringen onderkend. De Raad is gebaat bij kwalitatieve informatie.

Conclusie:

"Help de raad bij goede democratische sturing en controle van gedecentraliseerd beleid (Participatiewet) door een goede informatiehuishouding"

Tip

Onderzoek Rekenkamer Breda 'de Participatiewet: vragen, keuzes en eventuele knelpunten'. Dit onderzoek is te vinden in de bibliotheek op de site van de NVRR.

5/5

3 Rol Rekenkamer

Raad meenemen, ondersteunen en activeren in het proces van de 3D. De rol van de Rekenkamer is het ondersteunen van de Raad. Alle rollen kunnen geschikt zijn, mits ze aan deze taak bijdragen.

- *Luisterend oor voor problemen van burgers*: een luisterend oor bieden is goed, maar wel in een bepaalde mate (filmpje gaat te ver). Rekenkamer zou aan Raad kunnen adviseren dat burgers in beeld dienen te zijn. Er wordt ook gezegd dat deze rol ver af staat van de wettelijke taak, een Rekenkamer is geen Ombudsman. Er is overeenstemming dat er een luisterend oor moet zijn. Dit luisterend oor bepaalt onderwerpkeuze, maar gaat niet verder dan dat.
- *Agenda-setter*: de Rekenkamer hoort deze rol niet aan te nemen op de inhoud, want zij moet waken voor politiek bedrijven. Wel kan de AR deze rol methodisch op zich nemen en dmv onderzoek ervoor zorgen dat een onderwerp op de agenda van de gemeente komt.
- *Deskundige*: is de Rekenkamer een deskundige? Er wordt geopperd dat Rekenkamers deze rol niet moeten claimen, er zijn anderen met meer deskundigheid. Nadat een onderzoek uitgevoerd is, zijn we wel de deskundigen op dat terrein.